

Presten og mediene

Til refleksjon og bevisstgjøring

Presteforeningen 2017

Innledning

Prester møter media i forskjellige situasjoner:

- Hendelser rundt deg krever at du er i media
- Du bes om å uttale deg om saker
- Eget engasjement skaper sak
- Bruk av sosiale medier

Hvordan bruke disse situasjonene best mulig? Dette refleksjonsdokumentet er et bidrag til å støtte positivt opp om presters vilje til å uttale seg i det offentlige rom, ved siden av kirkerommet. Vi ønsker å gi nødvendig hjelp til den enkelte som skal møte media, og yte et bidrag til kvalitetssikring av presters offentlige profil.

PF ønsker at flere prester er mer aktive i flere offentlige rom enn kirkerommet. Vi ønsker at den enkelte prest skal kjenne trygghet når man blir kontaktet av forskjellige medier, og frimodighet til selv å ta kontakt.

Forberedelse lønner seg

Dokumentet kan også brukes til drøftinger i stab og prostier – om hvordan vi vil forholde oss aktivt til media, og hvordan vi kan bli forberedt til å møte media når noe skjer. En slik drøfting kan ta utgangspunkt i lokale erfaringer, eller man kan bruke casene under.

Medievett og profesjonsetikk

Det er sammenheng mellom vårt medievett og vår profesjonsetikk. Presters profesjonsetikk tar utgangspunkt i det som er vår hovedoppgave: Møte med mennesker. Vi samtaler, forkynner, leder og deltar i livsriter. Det samme gjelder for vår opptreden i aviser, på TV og i sosiale medier. Vi møter mennesker, blir sett og hørt som prester. Profesjonsetikken framholder at «Prester har i møte med andre muligheten til å gjøre godt, og til å krenke mennesker. Som profesjonell part i relasjonen har presten et særlig ansvar for ivaretagelse av den andre. Prester søker i sin profesjonsutøvelse alltid det som gagnar andre.» Men også: «En prest føler seg fri til å bruke sin ytringsfrihet og delta i offentlig samtale om kirkelige, menneskelige og politiske spørsmål». I den daglige dont utfordres vi stadig til å balansere ytringsfrihet og ansvarlighet.

Lederansvar

Prester med lederansvar har noen særlige utfordringer. Pågående personalsaker bør vanligvis ikke kommenteres offentlig. Den enkelte leder bør snakke med underordnede før en uttaler seg om saker som involverer dem.

Hvis kirken ønsker flere stemmer i det offentlige rom, er lokale ledere viktige både for å inspirere til dette, og ta vare på de som gjør det. Prester som er aktive bidragsytere i den offentlige samtalen kan kjenne seg utsatt. De får ofte kritikk fra flere kanter, og kommer opp

i utfordrende diskusjoner, og kan trenger noen å støtte seg på. Ledere må ta vare på de av oss som er medieaktive, også i de tilfellene hvor de trår feil og får berettiget kritikk.

I møte med media – generelt

Det er en del allmenne hensyn å ta når man skriver i aviser eller uttaler seg på forespørsel til forskjellige medier. Til slutt i dette dokumentet finner du noen lenker til gode råd på dette området. Her bare noen råd i kortform:

- Man skal ikke uttale seg offentlig om saker som pågår i arbeidsmiljøet, konflikter o.l.
- Når du vet det er andre som heller bør uttale seg: Henvis til rette vedkommende.
- Den som vil ut i media, må bygge relasjoner til media.
- Enhver medieaktiv prest må ha et bevisst forhold til eget behov for oppmerksomhet.
- Be alltid om sitatsjekk.
- Finn ut av hva det du sier skal brukes til.
- Å rådføre seg med andre er alltid klokt.
- Alt som skrives på nettet blir der.

Prester og mediene – spesielt

Å møte media som prest er en gjentakende øvelse i dømmekraft. Hva bør jeg si? Hva kan jeg si? Når bør jeg ikke si noe? Hvordan uttrykker jeg meg slik at jeg holder meg innenfor profesjonsetikkens krav? Prester har behov for tillit i lokalmiljøet der de jobber. Det påvirker hvordan de kan framtre i forskjellige medier.

Som sagt over er det forskjellige situasjoner som kaller prester ut i media. Noen ganger må man, mens andre ganger kan man velge selv. Ikke alle prester trenger å skrive i avisa hele tiden. Men: Alle prester må være klar til å stille opp i media i forbindelse med hendelser i lokalmiljøet.

Prester kommer ofte plutselig i media etter større ulykker og kritiske situasjoner som har oppstått. Den enkelte må ha tenkt igjennom hvordan han/hun ønsker å framstå i en slik situasjon, og det beste er å ha øvd seg sammen med andre. Hva er prestens spesifikke bidrag? Hvordan bør man kle seg? Hvordan unngå å smile på TV når det er sorg og tap som er i fokus? Hvilke refleksjoner må man ha gjort seg om taushetsplikt?

Både når man blir kontaktet av media, og når man selv går ut offentlig er noen spørsmål viktig: Hvem snakker jeg på vegne av? Hvem vil jeg nå fram til? Hvorfor gjør jeg dette? Har jeg lojalitetskonflikter i forbindelse med denne saken? Er jeg akkurat nå så opprørt at jeg burde roe meg ned før jeg uttaler meg? Bør jeg informere overordnede om dette planlagte medieframstøtet?

Kirken preges av uenighet i en del spørsmål, både blant prestene og blant kirkemedlemmene. Det er stort sett av det gode at meningsmangfold blir synlig. For den enkelte prest kan det likevel være viktig å ha bygget tillit lokalt før man går ut med synspunkter som antagelig vil være kontroversielle hos noen eller mange i lokalmiljøet.

Sosiale medier

Sosiale medier inviterer til en annen tone enn andre medier. Den enkelte er sin egen redaktør, og kan skrive fritt og uten andres innsyn i skriveprosessen. Sosiale medier gir samtidig mange nye, positive muligheter for kommunikasjon, og har vist seg å være en makt- og påvirkningsfaktor i store saker i samfunnet. Kirke og prester kan ikke utelukke seg selv fra sosiale medier. Hvordan er det mulig å kombinere en privat og en offentlig profil på en konstruktiv måte?

Sosiale medier er offentlig rom. Prester kan ikke si noe i sosiale medier som de ikke kunne sagt ute på torget. Utgangspunktet for prester på sosiale medier er det samme som i møter med mennesker og i tale og skrift gjennom andre medier: Profesjonsetikkens krav gjelder. Rollen vår er den samme. Vi blir sett og hørt som prester.

Case til diskusjon

- Det er diskusjon om julegudstjeneste. Presten tillegges reaksjonære holdninger, og blir en aktør i et spill mellom HEF og kirken. Presten sliter med å bryte ut av «tildelt rolle».

- Presten står i en ulykke i lokalsamfunnet. Alle snakker om ulykken. Presten legger ut status på facebook: «Tenker på alle som er berørt i dag i lokalsamfunnet vårt. Tenner lys for dem i kveld.»

- Noen karismatiske menigheter arrangerer omvendelsesmøter i en by som er i eller i nærheten av ditt sokn. Også noen medlemmer og ansatte fra en nabomenighet er med på å arrangere møtene. Lokalavis ringer deg for å få en kommentar.

- Du sitter i kommunestyret. Det planlegges et byggeprosjekt som vil gi et miljøinngrep i lokalsamfunnet. Bygda er splittet.

- To ungdommer i ditt sokn har omkommet i en kollisjon med en bil hvor sjåføren trolig var beruset. Kirken er åpen og mange mennesker er samlet der. En nasjonal tv-stasjon kommer til kirken og ber deg stille opp i intervju utenfor kirken.

- Ditt bispedømme får utnevnt en ny biskop som har et ekteskapssyn som du er uenig med. En stor regionalavis kontakter deg for en kommentar.

- Du har en personlig Facebook-side med mange venner fra din menighet, inkludert konfirmanter. Etter en fest på samfunnshuset i bygda, hvor du stakk innom og tok en øl, legger noen fra festen ut et bilde på Facebook hvor man ser deg med ølen i hånda. Du er tagget i innlegget, og hvis du godkjenner taggingen vil alle dine venner kunne se bildet.

Nyttige nettsteder

Generelt om forholdet til media:

Ressursside som foreslår konkret hvordan man tar imot henvendelser fra media:

<http://www.kommunikasjon.no/fagstoff/verkt%C3%B8y-og-tips/mediekontakt/medievett>

[Ressurssider hos noen andre fagforeninger:](#)

[Tekna – med vekt på tillitsvalgtes rolle:](#)

<https://www.tekna.no/tillitsvalgt/kontakt-med-media/>

Legeforeningen – med vekt på ytringsfrihet, taushetsplikt og lojalitet:

<http://legeforeningen.no/arbeidsliv-og-jus/legens-ansvar/media-og-offentlighet/>

Psykologforeningen – med vekt på å ta initiativ overfor media:

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=130841&a=5